

Розділ 3.

ВОКАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ. МУЗИКА В ПРОСТОРІ ТЕАТРУ

УДК 781.66:[37.016:004]

DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum1-78.12>***Батаєва Катерина Вікторівна***

Житомирський економіко-гуманітарний інститут Університету «Україна»,
 доктор філософських наук, професор,
 кафедра соціально-реабілітаційних технологій
 e-mail: bataevaekaterina72@yahoo.com; ORCID iD: 0000-0002-4628-4817

Батаєва Ольга Вікторівна

Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського,
 провідний концертмейстер, кафедра сольного співу та оперної підготовки
 e-mail: olhabataieva69@meta.ua; ORCID iD: 0009-0000-6180-5265

Особливості виступів вокалістів-солістів під фонограму або з концертмейстером за умов онлайн-навчання протягом війни

Метою дослідження є порівняння й оцінка ефективності виступів вокалістів-солістів під фонограму або разом із концертмейстером у процесі онлайн-навчання протягом російсько-української війни. Дослідження було проведено методом напівструктурованого інтерв'ю з 12 вокалістами кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Уведено поняття «зручної фонограми», тобто такої фонограми, яку записує концертмейстер із урахуванням особливостей голосу та манери виконання певного вокаліста. Виявлено такі переваги «зручної фонограми»: врахування особливостей голосу вокаліста; зміна темпу у потрібних місцях музичного твору, щоби співакові було зручно взяти подих чи підготуватися до високих нот. Підсумовано, що перевагами виступів разом із концертмейстером є можливість зорової, жестової та емоційної взаємодії; психологічна та професійна підтримка, яка сприяє стабілізації емоцій; жива комунікація; ансамблева співпраця.

© Видавець ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2026.

Це стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-SA 4.0.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ключові слова: *піаніст-концертмейстер; онлайн-освіта; вокалісти-солісти; зручна фонограма; війна; Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.*

Постановка проблеми.

Російсько-українська війна (2022 —) негативно вплинула на функціонування системи вищої освіти в Україні, хоча університети у прифронтових містах постраждали значно більше внаслідок близькості воєнних дій (Bataeva et al., 2025). Науковці М. Чернявська, Г. Савченко та М. Борисенко вивчали повсякденну активність професійних музикантів в українському прифронтовому місті Харкові (Chernyavska et al., 2025). К. Підпорінова (2023, 2025) та Є. Нікітська (2025) досліджували особливості дистанційної співпраці концертмейстера та вокалістів-солістів під час війни. Проте слід зазначити брак досліджень (як у світовій, так і в українській спеціальній літературі), які б вивчали особливості вищої музичної освіти під час війни. У нашому дослідженні ми зосередимося на розгляді специфіки навчання вокалістів-солістів у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського під час російсько-української війни.

Можна виділити два основні фактори, які вплинули на навчання вокалістів у Харкові як прифронтовому місті. По-перше, це онлайн-навчання з обмеженою можливістю публічних виступів (Підпорінова, 2025), яке в Харківському національному університеті мистецтв тривало протягом перших півтора років війни. У цей час концертмейстери записували фонограми музичних творів (ми називаємо їх «зручними»), які здобувачі вокальної освіти використовували для запису своїх вокальних творів та оперних партій. Під «зручною фонограмою» ми маємо на увазі фонограму, яку концертмейстер записує з урахуванням вокально-технічних навичок голосу та художньо-музичного мислення певного вокаліста. «Зручна фонограма» значно відрізняється від інтернет-мінусівок (backing track), що створені для абстрактного виконавця без урахування його / її вокальних та фізичних можливостей і темпераменту.

Починаючи з осені 2023 року, частина студентів університету, яка перебувала в Харкові, змогла перейти на змішане навчання: теоретичні дисципліни викладалися онлайн, а індивідуальні заняття з фаху, концертно-камерного співу, виконавської майстерності, вокального ансамблю та оперної практики почали проводити у захищеному просторі. З міркувань безпеки більша частина концертів, театральних оперних постановок, випускних концертів, конкурсів та іспитів проходили онлайн (за винятком концертів та конкурсів у безпечніших українських містах). Здобувачі, які переїхали з прифронтового міста до інших регіонів України або за кордон, а також іноземці продовжили навчання онлайн. Як наслідок, значна частина вокалістів у Харківському університеті мистецтв не мала змоги регулярно виступати перед живою аудиторією під час війни, концертні виступи могли відбуватися тільки дистанційно, з використанням попередньо записаних відео.

Другим негативним фактором, який впливає на навчання здобувачів освіти у прифронтовому місті Харкові, є його щоденні регулярні обстріли. З 24 лютого 2022 року до 28 листопада 2025 року Харківський регіон був обстріляний 13 521 раз (ACLED's Ukraine Conflict Monitor, 2025). Обстріли Харкова, які супроводжуються «звуками війни» (сирен, вибухів, польоту ракет і дронів), значно впливають на психологічний стан викладачів та здобувачів освіти, які не мігрували й продовжують працювати та навчатися у Харкові. Дослідження ментального здоров'я українських студентів під час війни продемонстрували, що згодом вони звикають до сигналів повітряної тривоги та відключень електроенергії, але не до звуків вибухів, що спричиняють різкі сплески тривожності й соматичних симптомів, особливо в жінок (Stieger et al., 2023; Kurapov et al., 2024). Зважаючи на те, що більшість вокалістів у Харківському університеті мистецтв – це жінки, а також припускаючи більшу чуйність музикантів до інтенсивних звуків навколишнього середовища (Franěk, 2009), можна зробити висновок, що на навчання вокалістів у прифронтовому місті додатково впливає фактор агресивних звуків війни.

Останні дослідження і публікації за темою. Пролонговане онлайн-навчання негативно впливає на якість навчального процесу з різних спеціальностей (Батаєва, 2025), однак більшою мірою – з практичних, до яких належить і вокальна освіта (Schmidt-Jones, 2017). У вищих навчальних закладах індивідуальне навчання визнано найефективнішою освітньою формою (Gaunt, 2011; Varadi et al., 2024). Змішане навчання у вищій музичній освіті є компромісним варіантом, який включає переваги як онлайн, так і офлайн-навчання (Digolo et al., 2011; Crawford, 2017; Hernández, 2021; Rucsanda et al., 2021; Varadi et al., 2024).

Онлайн-навчання музикантів має і певні переваги, і певні недоліки. Серед позитивних особливостей традиційно називають опанування викладачами та здобувачами інноваційних методів навчання з використанням інтернет-платформ (таких як LOLA, JackTrip, Mumble, Jamulus, JammerNetz, SoundJack, SonoBus, Digital Stage, Sagora та ін.); розвиток студентоцентричних підходів в освіті та посилення автономії студентів; економію часу на поїздки до університету; гнучкий графік (Riley et al., 2016; Smith et al., 2020; Bruin, 2021; Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer, 2021; Varadi et al., 2024; Нікітська, 2025). Безумовною перевагою онлайн-навчання є його значна роль у збереженні процесу передання знань у екстремальних умовах, таких як пандемія COVID-19 (Camlin & Lisboa, 2021; Varadi et al., 2024) або війна (Підпорінова, 2023; Батаєва, 2025). Як вимушений захід, онлайн-навчання музикантів під час російсько-української війни сприяло збереженню системи музичної вищої освіти, в умовах, коли особистий контакт між викладачами та здобувачами був неможливим.

До недоліків онлайн-навчання музикантів традиційно відносять низьку якість звуку під час онлайн-занять або записів музичних творів, зроблених у домашніх умовах, у поєднанні з обмеженою пропускнуною спроможністю Інтернету (Lisboa et al., 2020; Filanová et al., 2020; Rucsanda et al., 2021; Camlin & Lisboa, 2021); нижчі стандарти, які висуваються здобувачам під час онлайн-навчання; недоступність

музичних інструментів вдома; відсутність фізичної близькості і зорового контакту між учасниками навчального музичного процесу (наприклад, концертмейстер не чує подиху вокалістів, що необхідно для синхронізації партій) (Dammers, 2009; Setiarini, 2021; Rucsanda et al., 2021; Yıldız et al., 2021; Biasutti et al., 2022; Nugroho & Biasutti, 2024; Підпорінова, 2023). До недоліків онлайн-навчання музикантів також відносять практичну неможливість або суттєву обмеженість використання жестів, міміки, дотиків як висловлювання схвалення, які дуже важливі під час занять музикою (Kurkul, 2007; Simones et al., 2015; Rucsanda et al., 2021; Varadi et al., 2024). Крім того, під час онлайн-навчання (особливо затяжного) унаочнюється відмінність між здобувачами з розвинуеною та нерозвинуеною самомотивацією та самоконтролем. Дисципліновані студенти-музиканти, які здатні моніторити та контролювати свою навчальну діяльність, зберігають або збільшують кількість часу, необхідну для музичної практики (Biber et al., 2021), тоді як менш дисципліновані студенти можуть почати займатися менше (Nusseck & Spahn, 2021).

Під час пандемії COVID-19 викладачі та концертмейстери в різних країнах світу були змушені робити відео- або аудіозаписи живих виступів (ігри на музичному інструменті або співу) через затримку звуку при використанні традиційних платформ (таких як ZOOM, Google Meet, Microsoft Teams), які оптимізовані для мовлення, а не для музики. Викладачі та здобувачі використовували студійне програмне аудіозабезпечення для запису фонограм (Yıldız et al., 2021; Gibson, 2021; Hernández, 2021), оскільки зустрічі на концертах та синхронне виконання музичних творів стали неможливими (Fram et al., 2021).

Українські піаністи-концертмейстери під час пандемії COVID-19 та російсько-української війни також зіткнулися з необхідністю записувати фонограми своїх музичних партій, хоча в умовах війни вони не мали технічної можливості використовувати студійне програмне забезпечення. На практичному рівні сформувався концепт «зручної фонограми», яку саме «зручно» застосовувати вокалістам під час виконання своєї партії та фінального запису музичного твору.

Для створення такої фонограми українські піаністи-концертмейстери залучали феноменологічні засоби відтворення образу конкретного виконавця та подальшої роботи «під нього». Піаністу-концертмейстеру необхідно було налаштуватися на конкретного виконавця, враховуючи природу його / її голосу, основи вокального співу, особливості взаємодії інструмента та голосу, а також жанрові і стилістичні особливості конкретного музичного твору. Як наслідок, українським піаністам-концертмейстерам для створення «зручної фонограми» доводилося багаторазово (пере)записувати конкретний музичний твір, адаптуючи його до досконалішого виконання.

Мета статті – порівняти виступи вокалістів-солістів під фонограму або разом із концертмейстером у період онлайн-навчання під час російсько-української війни. Ми поставили такі дослідницькі питання: 1) Як вокалісти сприймають «зручну фонограму» порівняно з мінусівками з Інтернету? 2) Як вокалісти оцінюють живі виступи у колаборації з концертмейстером порівняно з виступами під фонограму?

Методологія дослідження. Застосовано комплексний підхід, що об'єднує загальнонаукові методи аналізу та узагальнення, систематизації та порівняння, а також соціологічну методику напівструктурованого інтерв'ю та якісного контент-аналізу. Інтерв'ю були проведені з 12 здобувачами кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Дослідження здійснювалося з 9 вересня по 15 грудня 2025 року в українському прифронтовому місті Харкові. Було використано такі критерії для складання вибірки: 1) здобувачі мали навчатися в університеті кілька років та мати досвід навчання як онлайн, так і в змішаному форматі (щоб мати змогу порівнювати їх), а також досвід використання «зручної фонограми»; та 2) вони мали перебувати у Харкові, оскільки перебування у прифронтовому місті дозволяє усвідомити специфіку навчання в умовах війни. Середній вік учасників дослідження – 23 роки (мінімальний вік – 20,

максимальний – 26 років). У дослідженні взяли участь вісім жінок та чотири чоловіки.

Після того як учасників було поінформовано про мету дослідження, ми попросили їх дати згоду на участь в інтерв'ю. Ми також поінформували їх про те, що вони можуть припинити інтерв'ю у будь-який час. Усі учасники погодилися взяти участь у дослідженні, та всі інтерв'ю було проведено у повному обсязі. Десять інтерв'ю було проведено face-to-face та два – з використанням платформи ZOOM. У середньому інтерв'ю тривали 15 хвилин (найкоротше – 11 хвилин, найдовше – 25 хвилин). З дозволу учасників дослідження було здійснено аудіозапис усіх інтерв'ю з подальшою вербальною транскрипцією. Усі інтерв'ю було транскрибовано у MAXQDA. Аналіз інтерв'ю відповідав принципам якісного контент-аналізу, а метод кодування був переважно дедуктивним. Відповіді учасників дослідження на кожне питання інтерв'ю були зібрані в окремі блоки з подальшим проведенням якісного контент-аналізу та інтерпретацією їхнього змісту. У статті цитування наводяться таким чином, щоб зберегти анонімність учасників дослідження, хоча вказуються їхні стать, вік та курс навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Результати нашого дослідження були поділені на дві секції: 1) оцінка здобувачами-вокалістами виступів під «зручну фонограму» протягом онлайн-навчання; 2) порівняння живого виступу з концертмейстером та виступів під фонограму.

Сприйняття вокалістами «зручної фонограми». У період онлайн-навчання вокалісти у Харківському університеті мистецтв мали змогу використовувати «зручні фонограми», які концертмейстери записували персонально для них. Одним із завдань нашого дослідження було з'ясувати, як здобувачі оцінюють такі фонограми порівняно з тими аудіозаписами, які можна знайти в Інтернеті. Усі вокалісти-солісти, які брали участь у нашому дослідженні, заявили про переваги та незрівнянно кращу якість «зручної фонограми».

«Фонограми з Інтернету часто у надто прискореному темпі. Якщо концертмейстеру можна зателефонувати чи написати, і попросити зробити запис у повільнішому темпі, то в інтернеті не скажеш – чи можна повільніше?» (жінка, 20 років, другий курс).

«Концертмейстер зазвичай записує фонограму під твій голос і в такому темпі, де тобі зручно співати. Мінусівки з інтернету найчастіше можуть бути незручними за темпом, від них дуже сильне відчуття, що не ти ведеш, а веде акомпанемент, і ти за ним йдеш» (жінка, 23 роки, четвертий курс).

«Які особливості мінусівок з інтернету? Там, як правило, все статично, не розраховано на дихання, на якісь виконавські складнощі. Більше схоже на караоке. Концертмейстеру ж я можу пояснити, як я хочу, щоб звучала моя фонограма і показати, де мені потрібно зробити якісь затримання чи уповільнення. Така фонограма більше жива порівняно з тою, яку ми можемо завантажити з інтернету» (чоловік, 23 роки, 4 курс).

«Різниця дуже велика, тому що концертмейстер робить фонограму, під яку комфортно співати саме тобі: комфортний та органічний темп, паузи для дихання, фермати саме такі, які робиш ти, сповільнення та прискорення, які робиш саме ти» (чоловік, 26 років, п'ятий курс).

Учасники дослідження наголосили на таких перевагах «зручної фонограми»: врахування особливостей голосу вокаліста; зміна темпу в потрібних місцях музичного твору, щоб співакові було зручно взяти подих чи підготуватися до високих нот. Загалом «зручна фонограма» гнучкіша і «живіша» порівняно з інтернет-мінусівками, як зазначили учасники дослідження.

Порівняння живого виступу з концертмейстером та виступу під фонограму. Попри те, що учасники дослідження позитивно оцінили «зручну фонограму» порівняно з мінусівками з інтернету, вони все ж таки віддали перевагу живій співпраці з концертмейстером у реальній, а не віртуальній аудиторії. Ми просили їх виявити

відмінності виступу разом із концертмейстером перед реальною аудиторією та виступи під фонограму вдома перед камерою.

«Концертмейстер зчитує тебе, твоє тіло, коли ти вдихаєш, чи ти готовий почати співати, чує, коли ти сповільнюєшся або прискорюєшся, помічає, де тебе треба підтримати, зіграти трохи повільно. Ну, і плюс, ви можете погоджувати, коли закінчувати, коли вступати, використовуючи зоровий контакт. Коли ви разом із концертмейстером, то всі ці нюанси або обговорюються, або відчуються на інтуїтивному рівні» (жінка, 23 роки, четвертий курс).

«Коли вдома під фонограму – треба багато технічних приладів. Поставити ноутбук, ввімкнути телефон, камеру, стати перед камерою, і потім вже співати. А на сцені з концертмейстером ви обидва виходите, ти даєш знак, ви починаєте. Живі люди, живе виконання, тут все зрозуміло. Коли співаєш під фонограму, бракує зорового контакту та відчуття сцени, відчуття живого роялю» (жінка, 22 роки, третій курс).

Учасники дослідження відзначили такі позитивні особливості виступів разом із концертмейстером в університетських аудиторіях: можливість зорової, жестової та емоційної взаємодії; психологічна та професійна підтримка, яка сприяє стабілізації емоцій; жива комунікація; живий звук рояля або піаніно у поєднанні з гарною акустикою; ансамблева співпраця; більша простота взаємодії через відсутність потреби в додатковій техніці.

Висновки.

У результаті проведення напівструктурованих інтерв'ю з 12 вокалістами-солістами в Харківському університеті мистецтв ми виявили деякі особливості музичного онлайн-навчання під час війни.

У результаті порівняння фонограм, які концертмейстери записували для вокалістів («зручні фонограми») з мінусівками з Інтернету, було виявлено такі переваги «зручної фонограми»: врахування особливостей голосу певного вокаліста-соліста; зміна темпу у потрібних місцях музичного твору, щоби співакові було зручно взяти подих чи підготуватися до високих нот.

Попри те, що учасники дослідження позитивно оцінили «зручну фонограму», вони віддали перевагу живій співпраці з концертмейстером у реальній, а не віртуальній аудиторії. Учасники дослідження відзначили такі позитивні особливості виступів разом із концертмейстером в університетських аудиторіях: можливість зорової, жестової та емоційної взаємодії; психологічна та професійна підтримка, яка сприяє стабілізації емоцій; жива комунікація; живий звук рояля або піаніно у поєднанні з гарною акустикою; ансамблева співпраця; простота взаємодії через відсутність потреби у додатковій техніці.

Перспективи розробки вибраної теми полягають у проведенні порівняльних досліджень процесу навчання вокалістів у різних країнах, які перебували чи перебувають у стані війни. Такі дослідження допоможуть виявити загальні тенденції у музичній освіті вокалістів за умов збройних конфліктів, а також допомогти сформулювати методологічні рекомендації щодо оптимізації навчання вокалістів за таких умов.

ЛІТЕРАТУРА

- Батаєва, К. (2025). Вища освіта у прифронтовому місті під час російсько-української війни: кумулятивні ефекти пролонгованого онлайн-навчання. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 2, 66–84. <https://doi.org/10.15407/sociology2025.02.116>
- Нікітська, Є. (2025). Постать концертмейстера в сучасному музикологічному дискурсі: вектори осмислення. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 75, 9–26. <https://doi.org/10.34064/khnum1-75.01>
- Підпорінова, К. (2023). Цифрові технології у навчанні концертмейстера: практичний вимір. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 67, 126–147. <https://doi.org/10.34064/khnum1-67.08>
- Підпорінова, К. (2025). Моніторинг концертмейстерських завдань сьогодення: форми і методи, результати і перспективи. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*, 76, 9–28. <https://doi.org/10.34064/khnum1-76.01>
- ACLEDD's Ukraine Conflict Monitor. (2025). <https://acleddata.com/monitor/ukraine-conflict-monitor>

- Bataeva, E., & von Löwis, S. (2025). Higher education in a frontline city during the Russian-Ukrainian war and COVID-19 pandemic. In O. Lytvynov, V. Pavlikov, & D. Krytskyi (Eds.), *Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2024. Lecture Notes in Networks and Systems*, (Vol. 1474, pp. 156–167). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-94852-7_13
- Biasutti, M., Antonini Philippe, R., & Schiavio, A. (2022). Assessing teachers' perspectives on giving music lessons remotely during the COVID-19 lockdown period. *Musicae Scientiae*, 26(3), 585–603. <https://doi.org/10.1177/1029864921996033>
- Biwer, F., Wiradhany, W., oude Egbrink, M., Hospers, H., Wasenitz, S., Jansen, W., et al. (2021). Changes and adaptations: how University students self regulate their online learning during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in psychology*, 12, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.642593>
- Bruin, De, L. (2021). Instrumental music educators in a COVID landscape: a reassertion of relationality and connection in teaching practice. *Frontiers in Psychology*, 11, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.624717>
- Calderón-Garrido, D., & Gustems-Carnicer, G. (2021). Adaptations of music education in primary and secondary school due to COVID-19: The experience in Spain. *Music Education Research*, 23(2), 139–150. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1902488>
- Camlin, D., & Lisboa, T. (2021). The digital 'turn' in music education (editorial). *Music Education Research*, 23(2), 129–138. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1908792>
- Chernyavska, M., Savchenko, H., & Borysenko, M. (2025). Situatedness generated by war: Artistic reaction of Kharkiv musicians to the military aggression and its consequences. *Art Design and Communication in Higher Education*, 24(1), 77–94. https://doi.org/10.1386/adch_00109_1
- Crawford, R. (2017). Rethinking teaching and learning pedagogy for education in the twenty-first century: blended learning in music education. *Music Education Research*, 19(2), 195–213. <http://dx.doi.org/10.1080/14613808.2016.1202223>
- Dammers, R. J. (2009). Utilizing internet-based videoconferencing for instrumental music lessons. *Update Applications of Research in Music Education*, 28, 17–24. <https://doi.org/10.1177/8755123309344159>
- Digolo, B. A., Andang'o, E. A., & Katuli, J. (2011). E-Learning as a strategy for enhancing access to music education. *International Journal of Business and Social Science*, 1(11), 135–139.

- Filanová, J., Ondrášová, I., & Törökóvá, A. (2020). Quality evaluation of audio and video signals in videoconferences. *Acta Polytechnica Hungarica*, 17(7), 89–108. <https://doi.org/10.12700/APH.17.7.2020.7.5>
- Fram, N., Goudarzi, V., Terasawa, H., & Berger, J. (2021). Collaborating in isolation: Assessing the effects of the Covid-19 pandemic on patterns of collaborative behavior among working musicians. *Frontiers in Psychology*, 12, 1–16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.674246>
- Franěk, M. (2009, March 23–25). Is noise sensitivity influenced by musical factors [Conference session]. *10th WSEAS International Conference on Acoustics & Music: Theory & Applications*, Wiscons, United States. https://www.researchgate.net/publication/228436041_Is_noise_sensitivity_influenced_by_musical_factors
- Gaunt, H. (2011). Understanding the one-to-one relationship in instrumental / vocal tuition in Higher Education: comparing student and teacher perceptions. *British Journal of Music Education*, 28, 159–179. <https://doi.org/10.1017/S0265051711000052>
- Gibson, S. J. (2021). Shifting from offline to online collaborative music-making, teaching and learning: perceptions of Ethno artistic mentors. *Music education research*, 23(2), 151–166. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1904865>
- Hernández, A. M. (2021). Online learning in higher music education: Benefits, challenges and drawbacks of one-to-one videoconference instrumental lessons. *Journal of music, technology and education*, 13(2-3), 181–197. https://doi.org/10.1386/jmte_00022_1
- Kurapov, A., Pavlenko, V., Drozdov, A., Korchakova, N., & Pavlova, I. (2024). Impact of war on Ukrainian university students and personnel: Repeated cross-sectional study. *Journal of loss and trauma*, 29, 1–17. <https://doi.org/10.1080/15325024.2024.2433990>
- Kurkul, W. (2007). Nonverbal communication in one-to-one music performance instruction. *Psychology of Music*, 35(2), 327–362. <https://doi.org/10.1177/0305735607070385>
- Lisboa, T., Jónasson, P., & Johnson, C. (2020). Synchronous online learning, teaching and performing. In G. McPherson (Ed.), *The Oxford handbook of music performance* (Vol. 2, pp. 499–527). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190058869.013.23>
- Nugroho, D., & Biasutti, M. (2024). Instructors' perspectives on teaching music online after the COVID-19 lockdown: A qualitative analysis in Indonesia. *Journal*

- of university teaching and learning practice, 21(3), 1–26.
<https://doi.org/10.53761/3dqzpz79>
- Nusseck, M., & Spahn, C. (2021). Musical practice in music students during COVID-19 lockdown. *Frontiers in psychology*, 12, 1–8.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.643177>
- Riley, H., MacLeod, R., & Libera, M. (2016). Low latency audio video. *Applications of research in music education*, 34(3), 15–23.
<https://doi.org/10.1177/8755123314554403>
- Rucsanda, M. D., Belibou, A., & Cazan, A. (2021). Students' Attitudes Toward Online Music Education During the COVID 19 Lockdown. *Frontiers in psychology*, 12, 1–10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.753785>
- Schmidt-Jones, C. A. (2017). The promise and challenge of online action research: notes from a study of self-motivated online music learners. *Action research*, 18, 372–386. <https://doi.org/10.1177/1476750317698026>
- Setiarini, A. (2021). Distance learning for music practice in college: Benefits, drawbacks, and challenges. *Grenek music journal*, 10(2), 43–53.
<http://dx.doi.org/10.24114/grenek.v10i2.27900>
- Simones, L. L., Rodger, M., & Schroeder, F. (2015). Communicating musical knowledge through gesture: Piano teachers' gestural behaviours across different levels of student proficiency. *Psychology of music*, 43(5), 723–735.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0305735614535830>
- Smith, G., Moir, Z., Ferguson, P., & Davies, G. (2020). Low-latency networked music collaborations: Does “good enough” do enough good? *Journal of network music and arts*, 2, 1–23.
- Stieger, S., Lewetz, D., Paschenko, S., & Kurapov, A. (2023). Examining terror management theory in Ukraine: impact of air-raid alarms and explosions on mental health, somatic symptoms, and well-being. *Frontiers in psychiatry*, 14, 1–16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1244335>
- Varadi, J., Miklos Radocz, J., Mike, A., Ovary, Z., & Jozsa, G. (2024). Lessons from the COVID pandemic in music education the advantages and disadvantages of online music education. *Heliyon*, 10(18), 1–9.
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e35357>
- Yıldız, Y., Karşal, E., & Bağc, H. (2021). Examining the instructors' perspectives on undergraduate distance learning music instrument education during the COVID-19 pandemic. *Journal of pedagogical research*, 5(2), 184–206.
<https://doi.org/10.33902/JPR.2021270107>

REFERENCES

- ACLED's Ukraine Conflict Monitor. (2025). <https://acleddata.com/monitor/ukraine-conflict-monitor> [in English].
- Bataeva, E. (2025). Higher education in a frontline city during the Russian-Ukrainian war: Cumulative effects of prolonged online learning. *Sociology: Theory, Methods, Marketing*, 2, 66–84. <https://doi.org/10.15407/sociology2025.02.116> [in Ukrainian].
- Bataeva, E., & von Löwis, S. (2025). Higher Education in a Frontline City During the Russian-Ukrainian War and COVID-19 Pandemic. In O. Lytvynov, V. Pavlikov, & D. Krytskyi (Eds.), *Integrated computer technologies in mechanical engineering – 2024. Lecture notes in networks and systems*, (Vol. 1474, pp. 156–167). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-94852-7_13 [in English].
- Biasutti, M., Antonini Philippe, R., & Schiavio, A. (2022). Assessing teachers' perspectives on giving music lessons remotely during the COVID-19 lockdown period. *Musicae scientiae*, 26(3), 585–603. <https://doi.org/10.1177/1029864921996033> [in English].
- Biwer, F., Wiradhany, W., oude Egbrink, M., Hospers, H., Wasenitz, S., Jansen, W., et al. (2021). Changes and adaptations: how University students self regulate their online learning during the COVID-19 pandemic. *Frontiers in psychology*, 12, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.642593> [in English].
- Bruin, De, L. (2021). Instrumental music educators in a COVID landscape: a reassertion of relationality and connection in teaching practice. *Frontiers in psychology*, 11, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.624717> [in English].
- Calderón-Garrido, D., & Gustems-Carnicer, G. (2021). Adaptations of music education in primary and secondary school due to COVID-19: The experience in Spain. *Music education research*, 23(2), 139–150. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1902488> [in English].
- Camlin, D., & Lisboa, T. (2021). The digital 'turn' in music education (editorial). *Music education research*, 23(2), 129–138. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1908792> [in English].
- Chernyavska, M., Savchenko, H., & Borysenko, M. (2025). Situatedness generated by war: Artistic reaction of Kharkiv musicians to the military aggression and its consequences. *Art design and communication in higher education*, 24(1), 77–94. https://doi.org/10.1386/adch_00109_1 [in English].
- Crawford, R. (2017). Rethinking teaching and learning pedagogy for education in the twenty-first century: blended learning in music education. *Music education*

- research*, 19(2), 195–213. <http://dx.doi.org/10.1080/14613808.2016.1202223> [in English].
- Dammers, R. J. (2009). Utilizing internet-based videoconferencing for instrumental music lessons. *Update applications of research in music education*, 28, 17–24. <https://doi.org/10.1177/8755123309344159> [in English].
- Digolo, B. A., Andang'o, E. A., & Katuli, J. (2011). E-Learning as a strategy for enhancing access to music education. *International journal of business and social science*, 1(11), 135–139. [in English].
- Filanová, J., Ondrášová, I., & Töröková, A. (2020). Quality evaluation of audio and video signals in videoconferences. *Acta Polytechnica Hungarica*, 17(7), 89–108. <https://doi.org/10.12700/APH.17.7.2020.7.5> [in English].
- Fram, N., Goudarzi, V., Terasawa, H., & Berger, J. (2021). Collaborating in isolation: Assessing the effects of the Covid-19 pandemic on patterns of collaborative behavior among working musicians. *Frontiers in psychology*, 12, 1–16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.674246> [in English].
- Franěk, M. (2009, March 23–25). Is noise sensitivity influenced by musical factors [Conference session]. *10th WSEAS International Conference on Acoustics & Music: Theory & Applications, Wiscons, United States*. https://www.researchgate.net/publication/228436041_Is_noise_sensitivity_influenced_by_musical_factors [in English].
- Gaunt, H. (2011). Understanding the one-to-one relationship in instrumental / vocal tuition in Higher Education: comparing student and teacher perceptions. *British journal of music education*, 28, 159–179. <https://doi.org/10.1017/S0265051711000052> [in English].
- Gibson, S. J. (2021). Shifting from offline to online collaborative music-making, teaching and learning: perceptions of Ethno artistic mentors. *Music education research*, 23(2), 151–166. <https://doi.org/10.1080/14613808.2021.1904865> [in English].
- Hernández, A. M. (2021). Online learning in higher music education: Benefits, challenges and drawbacks of one-to-one videoconference instrumental lessons. *Journal of music, technology and education*, 13(2-3), 181–197. https://doi.org/10.1386/jmte_00022_1 [in English].
- Kurapov, A., Pavlenko, V., Drozdov, A., Korchakova, N., & Pavlova, I. (2024). Impact of War on Ukrainian University Students and Personnel: Repeated Cross-Sectional Study. *Journal of loss and trauma*, 29, 1–17. <https://doi.org/10.1080/15325024.2024.2433990> [in English].

- Kurkul, W. (2007). Nonverbal communication in one-to-one music performance instruction. *Psychology of music*, 35(2), 327–362. <https://doi.org/10.1177/0305735607070385> [in English].
- Lisboa, T., Jónasson, P., & Johnson, C. (2020). Synchronous online learning, teaching and performing. In G. McPherson (Ed.), *The Oxford Handbook of Music Performance* (Vol. 2, pp. 499–527). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190058869.013.23> [in English].
- Nikitska, Y. (2025). [The figure of the accompanist in contemporary musicological discourse: Vectors of understanding]. *Problems of interaction of arts, pedagogy & theory and practice of education*, 75, 9–26. <https://doi.org/10.34064/khnum1-75.01> [in Ukrainian].
- Nugroho, D., & Biasutti, M. (2024). Instructors' perspectives on teaching music online after the COVID-19 lockdown: A qualitative analysis in Indonesia. *Journal of University teaching and learning practice*, 21(3), 1–26. <https://doi.org/10.53761/3dqzpz79> [in English].
- Nusseck, M., & Spahn, C. (2021). Musical practice in music students during COVID-19 lockdown. *Frontiers in psychology*, 12, 1–8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.643177> [in English].
- Pidporinova, K. (2023). Digital technologies in accompanist training: A practical dimension. *Problems of interaction of arts, pedagogy & theory and practice of education*, 67, 126–147. <https://doi.org/10.34064/khnum1-67.08> [in Ukrainian].
- Pidporinova, K. (2025). Monitoring of modern accompaniment tasks: Forms and methods, results and prospects. *Problems of interaction of arts, pedagogy & theory and practice of education*, 76, 9–28. <https://doi.org/10.34064/khnum1-76.01> [in Ukrainian].
- Riley, H., MacLeod, R., & Libera, M. (2016). Low latency audio video. *Applications of research in music education*, 34(3), 15–23. <https://doi.org/10.1177/8755123314554403> [in English].
- Rucsanda, M. D., Belibou, A., & Cazan, A. (2021). Students' attitudes toward online music education during the COVID 19 lockdown. *Frontiers in psychology*, 12, 1–10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.753785> [in English].
- Schmidt-Jones, C. A. (2017). The promise and challenge of online action research: notes from a study of self-motivated online music learners. *Action research*, 18, 372–386. <https://doi.org/10.1177/1476750317698026> [in English].
- Setiarini, A. (2021). Distance learning for music practice in college: Benefits, drawbacks, and challenges. *Grenk music journal*, 10(2), 43–53. <http://dx.doi.org/10.24114/grenk.v10i2.27900> [in English].

- Simones, L. L., Rodger, M., & Schroeder, F. (2015). Communicating musical knowledge through gesture: Piano teachers' gestural behaviours across different levels of student proficiency. *Psychology of music*, 43(5), 723–735. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0305735614535830> [in English].
- Smith, G., Moir, Z., Ferguson, P., & Davies, G. (2020). Low-latency networked music collaborations: Does “good enough” do enough good? *Journal of network music and arts*, 2, 1–23 [in English].
- Stieger, S., Lewetz, D., Paschenko, S., & Kurapov, A. (2023). Examining terror management theory in Ukraine: impact of air-raid alarms and explosions on mental health, somatic symptoms, and well-being. *Frontiers in psychiatry*, 14, 1–16. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1244335> [in English].
- Varadi, J., Miklos Radocz, J., Mike, A., Ovary, Z., & Jozsa, G. (2024). Lessons from the COVID pandemic in music education the advantages and disadvantages of online music education. *Heliyon*, 10(18), 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e35357> [in English].
- Yıldız, Y., Karşal, E., & Bağc, H. (2021). Examining the instructors' perspectives on undergraduate distance learning music instrument education during the COVID-19 pandemic. *Journal of pedagogical research*, 5(2), 184–206. <https://doi.org/10.3390/JPR.2021270107> [in English].

Ekaterina Bataeva

Zhytomyr Institute of Economics and Humanities of University «Ukraine»
 Dr Habil. (Philosophy), Professor,
 Department of Social Rehabilitation Technologies,
 e-mail: bataevaekaterina72@yahoo.com; ORCID iD: 0000-0002-4628-4817

Olha Bataieva

Kharkiv Kotlyarevsky National University of Arts
 Leading concertmaster, Department of Solo Singing and Opera Training,
 e-mail: olhabataieva69@meta.ua; ORCID iD: 0009-0000-6180-5265

The peculiarities of vocal students' performances to backing tracks or with a concertmaster in the context of online learning during wartime

Statement of the problem. *The Russian–Ukrainian war (2022–present) has had a negative impact on higher music education in Ukraine. However, little research has*

examined the specifics of higher music education during wartime. Our study focuses on the peculiarities of online learning for vocal university students during the war.

Recent research and publications. One group of studies has examined the advantages of online music learning (Riley, 2016; Smith et al., 2020; Bruin, 2021; Calderón-Garrido & Gustems-Carnicer, 2021; Varadi et al., 2024; Нікітська, 2025). Another group of studies focuses on disadvantages of music online learning (Lisboa et al., 2020; Filanová et al., 2020; 2020; Rucsanda et al., 2021; Camlin & Lisboa, 2021; Dammers, 2009; Setiarini, 2021; Rucsanda et al., 2021; Yıldız et al., 2021; Biasutti et al., 2022).

Objectives, methods, and novelty of the research. The purpose of the study is to compare vocal students' performances when accompanied by either a backing track or a collaborative pianist during online learning in the context of the Russian-Ukrainian War. A comprehensive approach was used, combining general scientific methods of analysis and generalization, systematization and comparison, as well as sociological methods of semi-structured interviews and qualitative content analysis. For the first time, the concept of a "convenient backing track" has been presented, i.e., a backing track recorded by a collaborative pianist taking into account the characteristics of a given vocalist's voice and performance style. A comparative analysis of the "convenient backing track" with backing tracks from the Internet has been conducted.

Research results. The following advantages of a "convenient backing track" were identified: taking into account the characteristics of the vocalist's voice; adjusting the tempo of the musical piece to the performance tempo of a particular singer; using accelerations or decelerations in the right places in the musical piece so that the singer can comfortably take a breath or prepare for high notes.

Conclusion. The following positive features of performances with a collaborative pianist have been identified: the possibility of visual, gestural, and emotional interaction; psychological and professional support that helps stabilize emotions; live communication; the live sound of a grand piano or upright piano combined with good acoustics; ensemble collaboration; ease of interaction due to the absence of the need for additional equipment.

Keywords: collaborative pianist; online learning; vocal students; convenient backing track; wartime; music performance; online learning; Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts.

Стаття надійшла до редакції 9.01.2026,
рекомендована до друку 10.02.2026, оприлюднена 26.03.2026